1832.  **No. 47.** 

LEEUWARDER COURANT.

DINGSDAG den 12 JUNIJ

PROVINCIE VRIESLAND.
AANBESTEDING.

Op Vrijdag den 15 Junij 1832, des voormiddags ten 10 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door of van wege den Gouverneur van de provincie Vriesland, in bijzijn van den Hoofd Ingenieur van den Waterstaat en der Publieke Werken, aan het Lokaal van het Gouvernement binnen Leeuwarden, worden aanbesteed:

Het doen van eenige Herstellingen met het Onderhoud over 1832 aan het Huis van Opsluiting en Tuchtiging binnen Leeuwarden.

Geschiedende deze aanbesteding bij inschrijving en opbod, terwijl het Bestek daartoe acht dagen te voren ter lezing zal liggen aan het Gouvernements Lokaal te Leeuwarden, en voorts daarvan de noodige aanwijzingen worden gedaan door een der Provinciale Opzigters in loco, alsmede des vereischt wordende de verdere inlichtingen te bekomen zijn bij den Hoofd-Ingenieur te Leeuwarden.

De Gouverneur van Vriesland,
VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT.

DUITSCHLAND.

PRANKFORT, *den 5 Junij*. Uit Weenen wordt gemeld, dat in den laatsten tijd te Londen ernstig over de aangelegenheden van Griekenland is gehandeld, en men schijnt overeengekomen te zijn, om aan de Porte eene vergoeding voor den afstand van eenige Grieksche eilanden te geven, wanneer zij in de uitbreiding der grenzen van het Grieksche vasteland wil toestemmen. Zij heeft zich, gelijk vroeger gemeld is, daartoe bereid verklaard, onder voorwaarde, dat zij van de betaling der aan Rusland nog verschuldigde oorlogsbelasting zou ontheven worden, en derhalve twijfelt men niet dat dit plan te Konstantinopel goed opgenomen, en de Grieksche staat eindelijk zal geconstitueerd worden.

AUGSBURG, *den 1 Junij*. Gisteren is sir *Walter Scott* met zijne familie alhier aangekomen.

De cholera is te Chlodimirsch, 7 uren van de Beijersche grenzen, uitgebarsten. Dr. *Gietl* is derwaarts gereisd, en berigt, dat den 10 Mei 26 personen door de cholera aangetast en 8 daarvan overleden waren.

De driekleurige vlag met het opschrift *de vrijheid* is in den nacht van den 26 op den 27 Mei, te Munchen geplant. Des morgens heeft de regering dezelve doen weghalen.

Het feest te Hambach is zonder wanorden afgeloopen, doch heethoofden, als Dr. *Wirth* en anderen, hebben de oproerigste aanspraken gehouden. Zijne rede duurde 1½ uur, waarin hij niet dan van *vrijheid*, *gelijkheid* en *broederschap* sprak. Hij wilde aan geheel Duitschland de eenheid geven, dat is, hij wilde geheel Duitschland tegen deszelfs wettig bestuur in opstand brengen en vereenigen. Als middel daartoe bepaalde hij eenen dag om eenen algemeenen opstand door geheel Germanien te bewerkstelligen waartoe hij zijne vrienden uitnoodigde. Volgens de *Neckar-Zeitung*, verlieten de Stutgardtsche burgers bij deze oproerige taal de bijeenkomst en keerden naar huis. Dr. *Wirth* ontzag de Duitsche Vorsten niet, maar vaarde hevig tegen hen uit. Door deze oproerige taal heerscht in Rijn-Beijeren eenige gisting. Behalve te Annweiler, alwaar een vrijheidsboom is geplant, hebben ook dergelijke oproerige tooneelen te Frankenthal, Durkheim en Tweebruggen plaats gehad.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den 2 Junij*. De generaal *Lamarque* is heden nacht overleden. Hij heeft bij zijn' uitersten wil verzocht, in zijne geboortestad, St. Sever, departement der Landes, begraven te worden. Een groot aantal jonge lieden zijn voornemens den lijkstoet des generaals tot buiten Parijs te volgen. Daarbij zullen de slippen gedragen worden door den generaal *Lafayette*, den maarschalk *Clausel*, de heeren *Mauguin* en *Lafitte*, een kweekeling van de politechnieke school, een invalide, een redacteur van den *Courrier Français*, en een gedecoreerde van Julij.

De zich te Parijs bevindende uitgewekenen van alle natien zullen zich door groote deputatien bij den stoet doen vertegenwoordigen, en de hoofden daarvan zullen, ter plaatse waar het lijk de stad verlaat, lijkredenen houden; zoo zal de heer *Estrada* namens de Spanjaarden, de generaal *Sercognani* namens de Italianen, de heer *Lelewel* namens de Polen, en de heer *Garnier* namens de Duitschers spreken. Sommige lieden der partij, waartoe de generaal behoort heeft, spreken van eene inschrijving tot oprigting van een gedenkteeken ter zijner eere.

De generaal *Lamarque* had als krijgsman en redenaar vele verdiensten, maar hij had de achting der gematigden verloren, zoowel wegens de drift, waardoor hij zich op het spreekgestoelte liet wegslepen, als door den heftigen tegenstand, dien hij sedert anderhalf jaar aan de inzigten der vrienden van vrede en orde geboden heeft. Men zal zich herinneren, dat hij aan dienzelfden tegenstand het verlies te wijten had gehad van het opperbevel in de Vendée, alwaar hij vroeger met goed gevolg gestreden had. Zijn dood is een gevoelig verlies voor de ultra-liberalen.

Den 4den. — De minister van binnenlandsche zaken, de heer *de Montalivet*, heeft zich zeer spoedig genoodzaakt gezien, om Koning *Philips* eene uitbreiding voor te stellen van de maatregelen, bij welke de werking der wetten, die inzonderheid ten waarborg moeten strekken van de vrijheid en veiligheid der burgeren, wordt opgeschort. Uit een rapport, op gisteren gedagteekend, blijkt, dat sedert het gouvernement heeft bevonden, dat de hertogin *van Berry* zich in de Vendée ophoudt, het onvermijdelijk wordt geoordeeld, om *vier geheele* departementen in staat van beleg te stellen, namelijk die van de Maine-et-Loire, hoofdplaats Angers, Loire-inférieure, hoofdplaats Nantes, Vendée, hoofdplaats Bourbon, en Deux-Sèvres, hoofdplaats Niort.

De minister verzekert, dat binnen deze vier departementen de omtrek besloten is, in welken de hertogin moet worden gezocht en in verzekerde bewaring gesteld; — hij vertrouwt, dat men zich den korten tijd, tot welken deze buitengewone maatregel zal dienen te worden bepaald, ten nutte zal maken, om den opstand krachtdadig te onderdrukken, de ontwapening van het platte land te bewerken, en zoodanige voorbeelden te stellen, als zouden kunnen dienen, om indruk te maken op de menigte; — hij verzekert ook tevens, dat het gewoon bestuur in alles zijnen gang zal gaan, het welk niet bepaaldelijk in verband staat tot het dempen van het oproer, en dat deze buitengewone staat van zaken zal ophouden, zoodra de tegenwoordigheid van de hertogin *van Berry* in dat oord denzelven niet meer noodig zal hebben gemaakt.

Naar aanleiding van dit rapport zijn de genoemde departementen in staat van beleg verklaard, terwijl deze maatregel ook nog ten aanzien van drie arrondissementen van de Mayenne en Ile-et-Vilaine blijft voortduren. Volgens bijzondere berigten zouden aldaar in verscheidene gemeenten de landlieden vrijwillig hunne wapenen uitleveren.

Indien men de hertogin *van Berry* mogt kunnen arresteren, zal zij naar het kasteel van Nantes worden gevoerd, ten einde aldaar te verblijven, tot dat zij teregt kan worden gesteld. — De maarschalk *de Bourmont* en de verdere hoofden van den opstand zullen dadelijk door eene militaire commissie worden gevonnisd.

Morgen moet de lijkplegtigheid van den generaal *Lamarque* plaats hebben. Reeds ziet men vele toebereidselen daartoe maken, en eene groote menigte jongelieden, studenten in de medecijnen en regten, als ook een aantal Polen, hebben den rouw aangenomen. Men zegt, dat de patriotten voornemens zijn met vaandels het lijk te volgen tot aan Villejuif, twee uren van Parijs, en men wil tevens, dat de politie dit plan tracht te verijdelen, daar het voorzigtig schijnt in de tegenwoordige oogenblikken alle bewegingen te vermijden, die ligtelijk nieuwe storing der rust kunnen veroorzaken.

Den 5den. — De heer *de Chateaubriant* heeft gisteren een brief doen bekend maken, waarin hij op een hoogen toon verklaart, de tegenwoordige orde van zaken niet te erkennen.

Men is niet zonder ongerustheid voor de gevolgen van de lijkplegtigheid van den generaal *Lamarque*. De jonge lieden, welke de lijkkoets trokken, hebben den weg naar de Place-Vendôme willen inslaan, ten einde het lijk rondom de kolom van Austerlitz te voeren; de gewapende magt heeft dit belet. Men heeft den kreet aangeheven van *weg met Philips*; de hertog van *Fitzjames* heeft den hoed voor de lijkstaatsie niet willen afnemen, en uit dien hoofde zijn de glazen in zijn hôtel ingeworpen. — Het schijnt, dat de partij der republikeinen herhaalde malen met de politie handgemeen is geweest; — men heeft eene menigte troepen in het geweer doen komen. Tegen het vallen van den avond, na dat de lijkaanspraken gehouden en de rouwkoets aan de barrière zal gekomen zijn, voorziet men de een of andere noodlottige gebeurtenis.

Den 6den. — De *Moniteur* geeft heden onder dagteekening van 5 Junij, des avonds 10 ure, de volgende proclamatie:

„ *Ingezetenen van Parijs.*

Gij hebt in den loop van dezen dag gesidderd over de gewelddadigheden door welke de factiën eenige gedeelten dezer hoofdstad hebben geteisterd, onder het voorwendsel van hulde te bewijzen aan de nagedachtenis van eenen dapperen, wiens verwanten en vrienden, evenzeer als gij zelven, zich verontwaardigd gevoelden over deze heiligscheenende uitsporigheden.

Het gouvernement des Konings, ingesteld door den wensch der natie, kondigt heden u aan, dat het de taak zal weten te vervullen, welke Frankrijk aan hetzelve heeft opgedragen. Stelt u gerust; het gouvernement is sterk in uw vertrouwen op hetzelve; het zal dat vertrouwen weten te billijken.

Lieden, in vertwijfeling gestort door de in het Westen en Zuiden de eeuwige vijanden onzer vrijheid getroffen hebbende onspoed; lieden, die zich beroemd hebben de regeringloosheid tot hulp der contra-revolutie op te roepen, hebben den vijanden der constitutionele monarchie de hand gereikt. Het carlismus en het republicismus zijn heden tegen den troon van Julij opgestaan, het eene zich van het andere bedienende om zijne eigene zegepraal voor te bereiden.

Bewoners van Parijs, gij herinnert u de proefneming tot republiek die uwe familiën heeft weggerukt: de republiek is de schrik der goeden gebleven, omdat zij het rijk der boozen was. Gij weet ook wat de contra-revolutie u bereidde; die beide geessels zijn thans vereenigd over u opgeheven.

De opstand heeft zich vertoond onder eene harer waardige leuze, onder eene roode vlag in tegenoverstelling onzer glorierijke driekleur-vaan. De driekleur-vaan, die, nog vóór slechts weinige dagen, in de Vendée, het vaandel der contra-revolutie heeft verwonnen, zal ook ligtelijk over den standaard der regeringloosheid zegevieren.

De nationale garde heeft zich reeds met de krijgsmagt rondom de Fransche vlag aangesloten om de beide factiën te beschamen. Zij zullen haar overwinnen.

In hetzelfde oogenblik waarin alle ware patriotten zich met de regering vereenigen om in het westen de laatste overblijfselen der door u in Julij verwonnen factie te vernietigen, barst zelfs hier ter hulpbetooning aan de chouannerie, de opstand uit. Onder verschillende leuzen herkent gij dezelfde driften, — driften die de omverwerping der maatschappij beoogen. Onze pligt is het de maatschappij te beschermen.

Bewoners van Parijs, de Koning is in uw midden verschenen, het hoofd versierd met de nationale kleuren, die hem, even als ulieden, steeds zoo dierbaar waren. Hij acht nogmaals die geheiligde kleuren te verdedigen, door de kroon te handhaven, welke hij uit Frankrijks hand heeft ontvangen. Vertrouwt op hem, zoo als hij op u vertrouwt en dat iedere factie aan den voet van den, door het constitutionele Frankrijk onderschraagden Julij-troon verdelgd worde!

De Pair van Frankrijk, *Minister-Secretaris-van-Staat bij het departement van binnenlandsche zaken.*
(*Get.*) MONTALIVET.

Wij verkeeren heden in de grootste ontsteltenis; de gebeurtenissen welke sints gisteren avond hebben plaats gehad, vervullen alle ware patriotten met de diepste smart; de oproerigheden zijn altijd aanwinnende geweest, en heden ochtend ten 3 ure was men reeds op verschillende punten in de stad vechtende. De raad van Ministers is in den nacht vergaderd geweest, en men spreekt veel van het in staat van beleg stellen der stad Parijs, doch het gouvernement gaat niet dan in den uitersten nood tot dien maatregel over, vermits het zeer wel weet dat zoo iets de departementen in den grootsten schrik zou brengen.

Den 7den. — Het oproer heeft gisteren den geheelen dag op de vreesselijkste wijze voortgewoed; in de straten is hardnekkig gevochten en veel bloed gestort geworden; des namiddags ten 4 ure is de Koning die zich op St. Cloud bevond, aan het hoofd der linietroepen de Boulevards overgetrokken; een detachement republikeinen heeft zich niet ontzien, hem aan te vallen, op de hoogte der voorstad Poissonnière, waarbij eene fusilade heeft plaats gehad; ten 6 ure des avonds schijnt het wat rustiger geworden, en het oproer door de regering bedwongen te zijn geraakt.

Alles doet onderstellen dat een groot aantal zich dus noemende republikeinen, niets anders zijn dan bezoldelingen der Carlistische partij, die te Parijs eene revolutie wilde bewerken, in verband met eenen algemeenen opstand die den 4 Junij in de Vendée moest plaats grijpen. De legitimiteits-partij beschouwt de republikeinen als hare werktuigen.

BELGIE.

BRUSSEL, *den 5 Junij*. *l'Emancipation* van heden behelst het volgende:

„ *l'Indépendant* kondigde gisteren het gelijktijdig bestaan van drie nieuwe protokollen der conferentie aan. Wij hebben gisteren het 62ste betrekkelijk den heer *Thorn* doen kennen; het 61ste is eene eenvoudige aanteekening van nota's van geen belang.

„ Het 63ste, dat van den 31ste Mei zou zijn en hetwelk wij eergisteren bedoelden, is van hoog gewigt. Het schijnt onaannemelijke voorwaarden te behelzen op welke Koning *Willem* toestemt met Belgie te onderhandelen; het protokol doet ter zelfder tijd de wijze kennen, waarop deze voorwaarden bij de conferentie ontvangen zijn geworden:

1. Belgie zou afzien van de vaart op de binnen wateren en aan Holland het ton- en loods-regt op de Schelde toekennen.

2. Belgie zou afzien van de daarstelling van een weg of kanaal, welke Hollandsch Limburg zou doorsnijden.

3. Het deel der schuld ten laste van Belgie zou worden gekapitaliseerd en Holland in het bezit der citadel van Antwerpen blijven, tot na de volkomen volbrenging van dit deel des traktaats.

4. De likwidatie van het sijndicaat zou met gelijke kansen voor de beide partijen geschieden; het verlies, indien er bestond, zou zoo wel als de winst gedeeld worden.

5. Onafhankelijk van het aan Holland toegewezen grondgebied zou deze het kanaal van Maastricht naar 's Bosch in zijne geheele uitgestrektheid verkrijgen, alsmede de aangrenzende dorpen, te weten 51 à 52 Belgische gemeenten.

6. En eindelijk zou de Luxemburger kwestie onbeslecht blijven en dezelve, hetzij voor de ruiling, hetzij voor een gedeeltelijken afstand, het voorwerp van een volgend tractaat uitmaken.

Hetzelfde blad voegt er voorts bij, dat de conferentie hare ontevredenheid over deze voorstellen in hetzelfde protokol, het 63ste, zou betuigd, en den Hollandschen plenipotentiarissen in bedenking hebben gegeven, of dezelve aan hunne nota van 4 Mei beantwoorden en of de voorgestelde middelen doelmatig zouden zijn, om tot eene eindelijke schikking te geraken. Het protokol zou met deze woorden eindigen: Het zal aan de conferentie verblijven de maatregelen van ten uitvoerlegging te beramen, welke het gewigt der omstandigheden noodzakelijk maken.

De Koning heeft aan al de Fransche officieren, ten getale van 25, kommandanten van kavalerie-detachementen, die hem op zijne reis naar Compiegne begeleid hebben, kostbare ringen en eene gift van 5 francs aan ieder soldaat vereerd.

Men heeft uit Mons berigt van den 4den, dat de cholera-ziekte zich aldaar geopenbaard heeft. Twee personen, een brouwers-jongen en eene jonge wees waren den 2den er aan gestorven; nog twee gevallen hadden zich den 4den geopenbaard, welker lijders weinig hoop op herstel overlieten. Het bestuur had de noodige maatregelen genomen.

Te Kortrijk heeft de ziekte zich eensklaps in een geheel ander gedeelte der stad, dan waar dezelve tot heden zich vertoond had, geopenbaard. Drie personen waren in de nieuw besmette wijk van de cholera aangetast, hetgeen met vier andere, in de eerst besmette wijk, het getal cholera gevallen van den 1sten tot den 3den des middags, op zeven aldaar bragt. — Te Veurne had zich ook een, doch slechts twijfelachtig, geval geopenbaard. Te Gend zijn den 4den drie sterfgevallen geweest, drie personen in het cholera-hospitaal gebragt, nog zes onder behandeling, benevens één in het kapucijner-klooster.

Van den 7den. De heer *van de Weyer* moet Zaturdag naar Londen vertrekken. De discussie over de organisatie der regterlijke magt is in de zitting van de Kamer der Vertegenwoordigers van gisteren den 6 dezer zonder eenig incident afgeloopen. De conceptwet ter instelling der onafhankelijkheids-ridderorde is niet voorgebragt, niettegenstaande de heer *de Merode* tegenwoordig was. Men was ook interpellatien aan de ministers wachtende, doch het schijnt dat diegenen der representanten die deze interpellatien uitbrengen wilden, besloten hebben nog eenige dagen te wachten tot dat men weten konde welk antwoord de Conferentie op de door den heer *Coblet* in te

dienen nota zal gegeven hebben. Het wets-ontwerp ter instelling der Onafhankelijkheids-orde zal ongetwijfeld ter zitting van heden den 7den, te berde komen.

De Senaat, na de concept-wet betreffende de tolregten goedgestemd te hebben, is tot den 19den verdaagd.

De minister van oorlog houdt zich bezig met onze artillerie nog te vergrooten.

De diplomatieke mededeeling van den Hollandschen minister der buitenlandsche zaken aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, wordt in hare geheele uitgebreidheid door al de Belgische Journalen overgenomen.

Van den 8sten. De tijding der Parijsche volksberoerten, ter gelegenheid der lijkvaart van den generaal *Lamarque*, verspreiden alhier eene groote bezorgdheid, en geven aanleiding tot verschillende geruchten. Men verzekert dat de linietroepen met het volk in de straten van Parijs vechtende zijn. Door de duivenpost weet men dat de fondsen gisteren ter beurse 70 centimes gedaald zijn. Onze politie neemt buitengewone maatregelen; alle wachtposten zijn verdubbeld.

Heden was bij den Koning diner; vele gedeputeerden der oppositie waren er tegenwoordig; gelijk ook de heer *Durand de Mareuil*, die heden nacht naar Parijs vertrekt. Men berigt ons de aankomst te Brussel eener groote menigte Franschen der Carlistische partij, en daarentegen ook de aankomst van den heer *Audry de Puyraveau*, gedeputeerde der Fransche oppositie.

Sedert gisteren zijn te Brussel onderscheidene Cholera-gevallen ontdekt; zij zijn nog niet als zoodanig van gouvernementswege erkend. Te Gend schijnt zij mede toe te nemen, op den 6den waren 13 nieuw ziek geworden en 2 gestorven.

ANTWERPEN, *den 5 Junij.* Het bataillon der burgerwachten van Leuven, thans alhier in garnizoen, zal morgen naar de voorposten vertrekken, en in de onderscheidene gemeenten langs de grenslinie worden verdeeld, ten einde met het bataillon der burgerwachten van Mons eene dubbele linie op onze frontieren te vormen, te rekenen van Beerendrecht aan de Schelde tot Breebt, alwaar deze troepen zich aansluiten zullen aan de linien die door het eerste bataillon zijn geformeerd.

NEDERLANDEN.

'sHERTOGENBOSCH, *den 7 Junij.* Dezen nacht zijn beide de Prinsen naar het Loo vertrokken. Men schijnt den Prins veldmaarschalk binnen vijf à zes dagen terug te wachten.

BREDA, *den 7 Junij.* Naar het blijkt hebben er in het Belgisch leger onder de officieren, die tot het voormalig Nederlandsch leger behoord hebben, en die, welke sedert de revolutie hunne aanstelling gekregen en ze aan haar alleen te danken hebben, voortdurend oneenigheden en twist plaats, welke niet zelden op tweegevechten uitloopen. Nog onlangs heeft een jong luitenant-kwartiermeester in een tweegevecht, ten gevolge van een twist van dien aard met een officier van het voormalig leger, het leven verloren. Het is waarschijnlijk dat de laatdunkenheid en aanmatiging der jongere officieren, die zich op hunne zoogenaamde heldendaden van 1830 alles laten voorstaan, de verontwaardiging en verbittering van den officier van wezenlijke verdiensten en ondervinding hebben opgewekt. Het is met deze verdeeldheid zoo ver gekomen, dat de Generaal *Duvivier* den 1sten dezer, bij eene troepenschouwing over zijne divisie, openlijk al de officieren er over onderhouden heeft, hen in eene krachtige aanspraak op het ernstigste tot onderlinge verdraagzaamheid en eensgezindheid aansporende, als de zekerste waarborg van de kracht en sterkte eens legers.

'sGRAVENHAGE, *den 5 Junij.* Heden zijn bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in tegenwoordigheid van Z. Exc. den minister van justitie, de beraadslagingen aangevangen over de 19 ontwerpen van wetten tot wijziging van het *eerste* boek van het burgerlijk wetboek. Gelijk zulks bij de behandeling van alle gedeelten der aangenomene wetboeken heeft plaats gehad, nam een der leden van de commissie tot herziening der wetboeken, de heer *Sypkens*, bij het begin, het woord op, tot verdediging van die ontwerpen. Hij trad in eene ontwikkeling, ten betooge der noodzakelijkheid van de aangevangene herziening der aangenomene wetboeken, die meer naar onze gewoonten, gebruiken en zeden behoorden ingerigt te worden, en waarin al die verbeteringen nu moesten worden opgenomen die vroeger, om den wil van onze Belgische medebroeders, daaruit waren weggelaten. Zijne taak was echter thans gemakkelijk, zeide hij, bij het begin zijner rede, nu in de memorie, tot toelichting van de ontwerpen, aan de kamer toegezonden, de voorgedragene veranderingen geregeld, breedvoerig en doelmatig waren uiteengezet en verdedigd. Hij deelde de kamer ook mede, dat het vervolg der wijzigingen in de aangenomene wetboeken te brengen, haar achtervolgens stonden aangeboden te worden. Zijne redevoering zal, op verzoek der kamer, worden gedrukt en rondgedeeld.

Het eerste ontwerp, houdende veranderingen in den eersten titel, van het wetboek, handelende *van het genot en het verlies der Burgerlijke Regten*, werd met 38 tegen *ééne* stem (die van den heer *van Reenen*) aangenomen.

Het tweede ontwerp, wijzigingen bevattende in den 2den titel, *van Nederlanders en vreemdelingen*, vond eenige bedenking bij de heeren *Luzac*, *de Bordes* en *van Reenen*, wier gevoelen werd wederlegd door de leden der commissie tot herziening der wetboeken, de heeren *Donker-Cortius*, *Frets*, *Op den Hooff*, *Beelaerts* en *de Jonge*, door Z. Exc. den minister van justitie en door den heer *Warin*, waarna de voordragt met eenparigheid van stemmen werd goedgekeurd.

Het derde ontwerp, eenige verandering daarstellende in den titel, *van de akten van den Burgerlijken Stand*, werd bestreden door de heeren *van der Gronden* en *van Reenen*; verdedigd door de heeren *Donker-Cortius*, *Dyckmeester*, *Op den Hooff*, *Beelaerts* en *Frets*, en toegelicht door Z. Exc. den minister van justitie; waarna hetzelve met 38 tegen 2 stemmen is doorgegaan.

Het vierde ontwerp, tot wijziging van den vierden titel, die thans ten opschrift zal voeren: *van woonplaats of domicilie*, werd, na eenige bedenkingen, door de heeren *de Bordes* en *van Reenen* aangevoerd, doch die den laatsten, omdat er wel eene nog nadere herziening der wetboeken zal moeten plaats hebben, niet zullen verhinderen er zijne goedkeuring aan te geven, en na door den heer *de Jonge* te zijn verdedigd, *aangenomen* met eenparige stemmen.

De Voorzitter bepaalde de beraadslagingen over de 15 volgende ontwerpen op Donderdag aanstaande.

Van den 7den. Z. M. de Koning is gisteren van het Loo alhier teruggekomen.

Heden heeft de Tweede Kamer der Staten-Generaal beraadslaagd over het 5de en de vijf volgende ontwerpen van wet, behelzende wijzigingen in het 1ste boek des burgerlijken wetboeks. Al deze ontwerpen zijn aangenomen, deels zonder, deels na eenige beraadslaging. Het 7de ontwerp, zijnde een geheel nieuwe titel, waarin gehandeld wordt over de gemeenschap van goederen bij het huwelijk, en waarbij men thans weder terugkomt op het stelsel, hetwelk voorheen in de meeste provincien onzer Vereenigde Nederlanden bestond, namelijk, dat van het oogenblik der voltrekking des huwelijks *van regtswege* eene algeheele gemeenschap van goederen tusschen de echtgenooten bestaat, voor zoo verre daaromtrent bij huwelijksche voorwaarden geene andere bepalingen gemaakt zijn, heeft tot eene uitvoerige beraadslaging aanleiding gegeven, en is bestreden door de heeren *Fockema*, *v. Boelens*, *v. Swinderen*, *v. d. Gronden*, *Luzac* en *v. Reenen*. De heeren *Donker-Curtius*, *Quintus*, *Beelaerts*, *Frets*, *Warin* en Z. Exc. de minister van Justitie hebben de voordragt verdedigd. *Tegen* dezelve hebben gestemd de zes eerstgenoemde leden en daarenboven ook de heeren *Luyben*, *Sypkens*, *v. Nagell*, *Gockinga*, *v. Sytzama* en *Rengers*.

Voorts heeft de centrale afdeeling rapport uitgebragt over de crediet-wet wegens het nader beschikbaar stellen van gelden op de begrooting, aangenomen den 4 Januarij jl. Uit dit verslag blijkt, dat eenige leden op nadere staatkundige mededeelingen hebben aangedrongen. De beraadslaging over dit ontwerp is bepaald op aanstaanden Zaturdag. Morgen zal de beraadslaging over de wetboeken worden voortgezet.

Van den 8sten. Heden heeft de Tweede Kamer de beraadslaging over de wijzigingen van het burgerlijk wetboek voortgezet, en het 11de en de acht volgende ontwerpen aangenomen.

Bij de behandeling van het 11de ontwerp, handelende over de ontbinding des huwelijks, heeft de heer *Luyben* zich tegen de echtscheiding verklaard, en dezelve beschouwd als strijdig met het belang der maatschappij. De heeren *van Reenen*, *de Jonge* en *Luzac* hebben mede bedenkingen tegen het ontwerp gemaakt, en gewenscht, dat men de thans bestaande bepaling, omtrent de echtscheiding met wederzijdsch goedvinden, had behouden. Tegen het ontwerp hebben gestemd de heeren *Luyben* en *van Reenen*.

Het 16de ontwerp, handelende over de voogdij, heeft mede aanleiding tot beraadslaging gegeven. De heer *van Reenen* wenschte, dat den minderjarigen meer dan één voogd konde worden toegevoegd. De heer *de Jonge* en Z. Exc. de minister van justitie hebben de voordragt verdedigd. Tegen dezelve hebben gestemd de heeren *Bijleveld*, *Fockema*, *van Reenen*, *van Alphen* en *Luzac*.

Het 19de ontwerp, handelende over de *afwezigheid*, is het in 't breede toegelicht door den heer *Beelaerts*, wiens redevoering zal worden gedrukt. Tegen hetzelve hebben gestemd de heeren *Luyben*, *Dyckmeester* en *Fockema*.

De zitting is opgeheven tot morgen.

HOORN, den 3 Junij.

Door den breeden Kerkeraad der Hervormde Gemeente, zijn de navolgende nominatien van Predikanten gemaakt, *twaalftal: D D. J. H. Gunning*, te Vlaardingen; *J. Tichler*, Theol. Doct. te Purmerend; *M. A. Amshoff*, te Franeker; *D. Hupkens*, te Schoorl; *H. G. van den Es*, Theol. Doct. te Sassenheim, *C. D. Canne*, te Castricum; *R. A. Koning*, te Limmen; *J. F. Asma*, in de Rijp; *J. Boldingh*, te Jisp; *C. H. van Herwerden*, Theol. Doct. te Beetsterzwaag; *A. Biben*, te Edam, en *J. Tenckinck*, te Voorschoten. *Zestal: DD. Gunning*, *Koning*, *Boldingh*, *Amshoff*, *Hupkens* en *Asma. Drietal: DD. Gunning*, *Amshoff* en *Asma*. En daaruit beroepen de Wel-Eerw. zeer Gel. Heer. *Johannes Hermanus Gunning*, Predikant te Vlaardingen.

BUITENLANDSCHE SCHEEPVAART TE HARLINGEN.

Binnengekomen: Den 3 Junij, het schonerschip *Livelij*, kapt. S. H. Finch, met Ballast van Oostende. — Den 5 dito, het kofschip *de Vrouw Anna*, kapt. U. E. Pot, met Hout van Dantzig. — Den 6 dito, het galjootschip *de Verwachting*, kapt. L. K. Dirksz, met Hout van Dantzig; de kofschepen *de Vrouw Sophia*, kapt. H. L. Kok, de *Jonge Jan*, kapt. J. E. Bart, beide met Hout van Noorwegen; het schonerschip *Orwell*, kapt. R. Cubitt, met Ballast van Londen.

Uitgezeild: Den 3 Junij, de schonerschepen *Friends*, kapt. W. Muggeridge; *Northam*, kapt. D. Charrosin, beide met Boter naar Londen. — Den 7 dito, de kofschepen *Antje*, kapt. D. K. de Groot; *Gerberdina*, kapt. K. D. de Groot; *Resolution*, kapt. J. H. Sterenburg, alle 3 met Ballast op avontuur. — Den 8 dito, het brikschip *Habets Anker*, kapt. C. Hagenten, met Ballast naar Noorwegen; het smakschip *de Vrouw Catharina*, kapt. N. Jacobs; het kofschip *Vriendschap*, kapt. B. G. Haverbult, beide met Ballast op avontuur; het tjalkschip *de Vrouw Helena*, kapt. A. E. Pekeler, met Dakpannen naar Hamburg.

MENGELWERK.

IETS OVER HET OP DEN 15 APRIL 1832, BIJ ZWARTEHAAN, ONDER SINT JACOBI PAROCHIE, GEVANGEN ZEEDIER.

(*Vervolg en Slot van dit Mengelwerk No. 45.*)

Moeljelijk laat het zich bepalen, hoe lang en dik de *Delphinus Orca* worden kan, daar er niet vele voorwerpen naauwkeurig gemeten en tevens inwendig onderzocht zijn. Dikwerf meet men met het oog in plaats van met den maatstaf, hetgeen tot vele dwalingen aanleiding heeft gegeven. En zoo men de maat niet vergelijkt met de inwendige gesteldheid eens diers, dan kan men zelden beslissen of hetzelve jong of oud is. Bij ons voorwerp toont de op sommige plaatsen nog kraakbeenige toestand van het geraamte, dat hetzelve geenzins oud is en nog wel wat had kunnen groeijen. Men zal het echter als bijna volwassen mogen beschouwen. — Hoewel aan het strand de omvang niet konde gemeten worden, durf ik uit dien van het geraamte en uit de opgemerkte dikte van de zachte deelen wel beweren, dat het niet ver van de waarheid zijn zal, als men aanneemt dat de omtrek vóór de vlaaren (1) 2½ à 3 el geweest is. Deze omvang won achter de vlaaren nog eenigermate aan, doch liep dan ongevoelig aan het achterste derde gedeelte der lengte al dunner in het pluggënd toe. Bij het begin der staart was de omtrek bijna ½ el. Voegt men hierbij dat de vorm van den kop van voren afgerond is, dan zal men zich kunnen voorstellen dat het ligchaam aan het vooreinde plomp dik was en eerst ver achterwaards merkelijk begon af te nemen.

Er is geen twijfel aan of men heeft het dier eerst te ligt geschat, daar ik mij door het wegen van een meetkorf vol vleesch, waarin telkens de afgesnedene deelen weggeworpen werden, in staat acht te verzekeren, dat wij er hier ten minsten 400 N. ponden afgesneden hebben. Rekent men hierbij het spek en vleesch, hetwelk er bij Zwartehaan afgevild werd, voorts het gewigt der ingewanden en van het gebeente, dan mag men veilig stellen, dat het geheele dier wel 1000 N. ponden gewogen heeft. Op dit oogenblik nog, hoezeer reeds wat gedroogd, weegt de rugvin 2½ en de staartvlaaren 9 N. ponden.

Uit al het gezegde zal een iegelijk kunnen opmaken, dat de Dolfijnsoort, waarover wij hier spreken, onder de magtigste en meest gevreesde zeebewoners moet geteld worden. De gansche gesteldheid des diers wijst ons het vermogen, om zich krachtig en snel te kunnen bewegen, aan, waardoor het in staat gesteld wordt om zijn prooi te vervolgen. Misschien denken sommigen dat de grootte des ligchaams hier tegen strijdt, doch men houde in het oog, dat een in water gedompeld ligchaam des te ligter wordt, naarmate deszelfs omtrek grooter is. Van twee ligchamen, die in de lucht gewogen even veel ponden zwaar zijn, zal datgeen in het water gemakkelijkst bewogen worden, hetwelk de grootste ruimte beslaat. Vooronderstel eens, dat ons dier 1000 ponden wegende, de helft digter ineengedrongen was en derhalve slechts den halven omtrek van de wezenlijk bestaande bezat, dan zoude het zich veel ongemakkelijker hebben kunnen bewegen. Zoo als derhalve een groot ligchaam veel kracht vereischt om in de lucht bewogen te worden, zoo vordert het minder om in het water van plaats te veranderen. Letten wij hierbij nog op den vorm des ligchaams dan blijkt het dat er zich een achterwaards gaande waterstroom langs de gladde huid vormen moet, hetgeen niet geschieden zoude, als het dier achter even dik was als voor; er wordt hier eene voortstuwende kracht des waters door den vorm van het dier zelve geboren. Houdt men bij dit alles nog op het oog dat de kop, borst en bovenbuik aan geene belangrijke verandering van omvang in het water onderhevig zijn, terwijl het achterste gedeelte des ligchaams aan veel meer beweging of verandering van rigting en omvang onderworpen is, dan geloof ik dat ook in deze inrigting een hulpmiddel van beweging gelegen is. Ik kan evenwel over de bijzonderheden van dit een en ander zonder behulp van eene afteekening niet uitweiden; genoeg zoo ik de meening moge weggenomen hebben, dat de groote omvang het dier logger zou moeten maken.

Het is geen wonder dat aan een dier van zoo grooten omvang, in wiens bek men zulke stevige en scherpe tanden bij een wijd keelgat vond, eene wreede en verslindende geaardheid werd toegekend. Alles bewijst ook, dat het zich met levendige prooi voeden moet. Zijne tanden zijn niet geschikt om de spijs te kaauwen, maar alleen om ze goed vast te grijpen en wat te kneuzen. Het verhaal, dat deze dieren zich troepsgewijze zouden verzamelen en den walvisch aantasten om zijne tong te verslinden, hoe oud het ook zij en in hoe vele werken geboekt, komt mij niet genoeg bewezen voor en het is te verwonderen, dat CUVIER het zoo gaaf heeft overgenomen. Het eenige wat nog al in het voordeel des verhaals zou kunnen geopperd worden is, dat ANDERSON, hoezeer meenende dat zijn *Zwaardvisch* (die niets dan de *Delphinus Orca* volgens CUVIER wezen kan) door niemand vóór hem beschreven was, evenwel er een gelijksoortig verhaal van doet, als oudere Schrijvers: men zou immers zeggen, dat deze gelijkheid zonder van elkaar te weten eene bevestiging der waarheid is. Maar nemen wij in acht, dat ANDERSON (2) alles schreef op het getuigenis van Groenlandsvaarders en geene gelegenheid tot eigene waarneming had, en dat de verhalen van de oudere Schrijvers eveneens rusten op het zeggen van zeevarenden, zonder overtuigende bewijzen, dan blijkt het dat allen uit ééne gemeenschappelijke bron putteden. Overigens is het ook nog niet geheel uitgemaakt of de gevechten tusschen Dolfijnen en den Walvisch aangeteekend allen bepaaldelijk tot de *Orca* betrekking hebben. Wel is waar de Zwaardvisch van ANDERSON en de dieren door de Engelschen *Killaers*, dat is *Walvisch-dooders*, volgens hem, genaamd, zullen wel dezelfde soort zijn, hoezeer de helft in lengte verschillende, maar van anderen is dit zoo duidelijk niet. Men behoeft slechts de afbeelding van OLAUS MAGNUS bij GESNER (*Hist. Anim. lib.* IV *p.* 137. *Tiguri* 1558, *fol.*) te zien, om zich te overtuigen, hoe veel er verzonnen werd, wat onmogelijk bestaan kan; — de *Orca* heeft daar slagtanden als een wild zwijn en nagels aan de pooten, om hem toch regt verschrikkelijk te maken: gelukkig echter is de Walvisch daar ook met stevige tanden voorzien en dus tot het gevecht voorbereid. Doch al die verzinsels daargelaten, de natuurlijke vorming en ligging der tong tusschen de baleinen van den Walvisch en de inrigting van de mondopening van ons dier schijnen zelfs het verslinden der tong moeijelijk te maken. En eindelijk de kundigste van alle Walvischvangers WILLIAM SCORESBIJ JR. zegt: „de Zwaardvisch (3) kan misschien een vijand der Walvisch zijn, doch ik ben geen getuige geweest van een gevecht tusschen hen." (Z. *A account of the arctic reg.* I. *p.* 474 of zijn *Tagebuch aus dem Engl. von* KRIES, *p.* 198). Deze kommandeur was anders nog al eens in de gelegenheid geweest iets waar te nemen, daar hij in persoon 322 Walvisschen ving; en dat hij de geschiktheid om de zaken ter dege gade te slaan bezat, daarvan getuigen zijne werken overvloediglijk.

---

(1) Ik zie thans in het werk van SCORESBIJ, dat Dr. FLEMING het woord *vinnen* ook verwerpt en in het Engelsch deze ledematen *swimming paws* noemt, hetgeen men in de Duitsche vertaling *Schwimmtatzen* heet.

(2) Hij was een beroemd regtsgeleerde en staatsman, die uit liefhebberij ook de natuurlijke geschiedenis beoefende en daarin niet onervaren schijnt geweest te zijn. In April 1697 onzen LEEUWENHOEK bezoekende, werd zijn lust tot natuuronderzoek voornamelijk opgewekt. Hij leerde toen ook MUSSCHENBROEK kennen en werd in Augustus 1627 te Leiden tot Doctor in de Regten bevorderd. In 1713 teekende bij het Vredestractaat te Utrecht voor de Hanzeesteden. Zijn zinspreuk was *Droit sans artifice.* Z. zijn levensberigt voor de Holl. Uitg. van zijne *Beschrijving van IJsland*, enz. Over het bedoelde gevecht zie ald. bl. 192, § 53.

(3) Het is niet geheel bewezen, doch wel mogelijk, dat hij door *Swordfish* de *Orca* verstaat. De *Kiphias gladius L.* heet echter ook *the common Swordfish.* EGEDE noemt wel de Zwaardvisch „de grootste vijand, dien de regte Walvisch heeft, om tegen te vechten," maar het is duidelijk, dat hij geenszins de *Orca* maar de Zaagvisch, *Squalus pristis L. Pristis antiquorum Latham*, beschrijft. Z. *Beschr. van Oud Groenland*, (*Delft* 1746 4°) bl. 60.

Overigens komen verschillende Schrijvers overeen, dat het onderhavig dier op visschen, b. v. haring, doch bijzonder op platte visschen aast; sommigen meenen, dat hij ook jonge Walvisschen en Zeehonden eet. Van ons dier kan ik verzekeren, dat hij laatst gewone *Roch* (*Raja clavata*) gegeten had, dewijl eene menigte beenderen en doorns van deze visch met eene lillige zelfstandigheid in de eerste zak van de maag voorhanden waren, waarvan ik er eenige gedroogd bewaar. Ten bewijze dat hij nog al iets in de maag kan bergen, diene, dat de eerste maagzak 76 N. duimen diep en op het wijdste gedeelte 46 N. duimen in middellijn was. In deze zak ondergaan de spijzen den eersten graad van verteering, waarna zij in de volgende kleinere maagzakken overgaan.

Wat de verblijfplaats van deze Dolfijnsoort aangaat, daaromtrent is men nog niet tot de volledigste zekerheid gekomen. Ik vergenoeg mij thans met de woorden van LA CEPÈDE: „ Men vindt ze in de Atlantische zee, nabij de Noordpool, in Straat Davids, aan den Mond der Teems, alsmede in de omstreken van de Zuidpool; zij werd „ door Kaptein COLNETT in den grooten Oceaan, nabij de Golf van Panama waargenomen. Zoo wel de nabijheid van de Evenachtslijn, als die van de Poolkringen is „ voor haar geschikt; zij kan alzoo in alle klimaten te huis behooren."

Ik ben uitvoeriger geworden, als ik mij had voorgesteld, doch het eene woord haalt er het andere uit. En evenwel moet ik nog van het geduld mijner lezers vergen, dat ik ten minste *iets* zegge over den Hollandschen naam des diers.

Er bestaan gegronde redenen, waarom ons dier den naam van *Tonnijn* niet behoort te worden toegekend. Want 1. wordt somtijds zoowel bij ons te lande (hoewel niet in Friesland, zooveel ik weet), als in Frankrijk de gewone Bruinvisch wel met dien naam bestempeld; 2. schijnt het dat de *Delphinus Tursio* BONNAT. (*le grand Dauphin: le Souffleur.*), hoedanige er voor weinige jaren twee in de nabijheid van Zwartehaan gevonden zijn, waarvan een kop door den Hr. Dr. J. BANGA alhier bewaard is, terwijl er geene gelegenheid was het overige voor de wetenschap te behouden, dat, zeg ik, deze ook al Tonnijn geheeten wordt; en 3. is het zeker, dat eigenlijk een ware visch en geen walvischaardig dier dezen naam draagt. Deze is namelijk de *Thijnnus* of *Thunnus* der ouden, *Tunnijfish*, *Spanish Mackrell* der Engelschen (WILLUGBIJ, *de piscib. p* 23), *le Thon* der Franschen, *der Thunfisch* van de Duitschers, eene soort van MAKREEL (*Scomber Thijnnus* L.).

Algemeener vindt men ons dier onder den naam van *Botskop*; welke handelwijze CUVIER in zoo verre goedkeurt, dat hij de *Hijperoodon*, door BONNATERRE *Butskopf* bijgenaamd, zoo niet genoemd wil hebben. (*Règn. anim.* I. 292 *note* 1.) Maar het is er verre van daan, dat wij genoegzame zekerheid hebben om aan te nemen, dat door evengemelde benaming altijd de *Orca* verstaan wordt; veeleer zou ik uit verscheidene schrijvers opmaken, dat zij niet altijd hetzelfde dier *Botskop* noemen. Ik zal dit ter gelegener plaatse meer uit een zetten en voer hier slechts CUVIER's elders (*Ossem. foss.* V. 1. *p.* 280) geuit gevoelen aan, waaruit de onbepaaldheid van dezen naam gebleekt. „ Maar (zegt hij) er bestaat *een aantal* Dolfijnen met ronden kop en kegelvormige tanden, waaronder verscheidene zeer groot van stuk zijn, en in wier ge„ schiedenis even veel verwarring heerscht, als in die der Walvisschen. Men heeft hen „ vrij onverschillig den naam van *Butskopf* of *Bootskopf* gegeven: volgens sommigen „ omdat hun afgerond hoofd naar eene sloep gelijkt (*Both* in het Duitsch; *boat* in 't „ Eng., ons *boot*), volgens anderen omdat men er eenige overeenkomst met dat van „ een *pleuronectes* (in 't Hollandsch *de bot*, een aan allen hier bekende visch) in vond, „ maar waarschijnlijkst, volgens mij, van het woord *but*, hetgeen in het nedersaksisch stomp beteekent, of *butz*, hetwelk in hetzelfde dialekt gebruikt word voor al „ wat bol staat (*bombé*) en waarvan de fransche woorden *butte*, *bosse* en *bouton* komen."…. „ *Eene soort* van deze *butskoppen* is de *Orca*." Het blijkt allezins dat vele schrijvers niet met het gevoelen van CUVIER instemmen. Hooren wij b. v. HANS EGEDE (*Beschr. enz. bl.* 62): „ *Bot-hoofden* of *Domkoppen*, genaamt na de gedaante „ van deszelfs hoofd, 't welk aan de snuit gansch plat is. De gedaante van den kop, „ wordt vergeleken bij den kolf van een snaphaan, ofte bij 't voorste gedeelte van „ een schoemakers leest en van een holblok," dan bedoelt hij duidelijk stompe koppen, want hoezeer niet goed wetende, welke mode er in zijn tijd (1741) opzigtens de schoenen heerschte, leert ons *bl.* 67: „ de gedaante van de kop der Bruinvisschen „ wordt meede vergeleken bij 't voorste gedeelte van een schoemakers leest:" en kunnen wij hieruit den vorm afleiden. Het ware te wenschen, dat men nooit de natuurvoortbrengsels met de zoo veranderlijke menschelijke zaken vergeleek, maar met de standvastige vormen der natuur zelve. — Zoo zegt ANDERSON: „ zijn kop is van „ voren *bot*, dat is stomp, gelijk als zich een omgekeerde boot van voren, of als „ een pot vertoont, enz.;" terwijl eindelijk, om niet meer aan te voeren, CRANZ *Stompvisch* in plaats van *Botskop* schrijft. Alles bewijst derhalve dat eerst door bijgevoegde karaktertrekken kan uitgemaakt worden, welk dier door dezen of genen *Botskop* genoemd werd.

De naam van *Zabelvisch* of *Zwaardvisch* komt alverder nog in aanmerking. Reeds boven hebben wij aangeteekend, dat ANDERSON onder die benaming een dier beschrijft, hetwelk met de ORCA wel dezelfde soort zal wezen. Het is mij voorgekomen, dat onder de Walvischvangers deze naam gemeenzaam is en men zou dus dezelve wel kunnen behouden, zoo het soms niet met den waren visch van dien naam verwarring kon geven. Er is echter hiervoor niet veel vrees, daar beide dieren genoeg verschillen en niet zoo gemeenschappelijk voorkomen. (4) Naar hetgeen ik uit den mond van den kundigen Kommandeur HOEKSTA te Harlingen heb opgeteekend, twijfel ik ook niet, of hetgeen hij *Zwaardvisch* noemde, was de *Delphinus Orca*. Hij zeide: „ Die „ visch is oneindig snel en de vijand van alle visch: zij doet geen kwaad met het „ zwaard, want dat is de rugvin, hoewel velen verhalen dat het voor een wapen „ zou dienen." Hij verzekerde dat de *Hijperoodon* onder Walvischvangers *Butskop* genaamd wordt.

BLUMENBACH heeft in navolging van sommige andere schrijvers ons dier *Nordcaper* genoemd, hetgeen zijne vertalers BENNET en OLIVIER (*Handb. der Nat. Hist.*, *Leiden* 1802 *bl.* 180) door *Noordkaper* te gebruiken navolgen. HOUTTUIJN merkte reeds op deze benaming aan: „ dat hij de visch niet zij, dien men in Groenland en door „ den geheelen Atlantischen Oceaan de Noordkaper noemt, is blijkbaar." *Handb. der Nat. Hist.* I. 3. *bl.* 548 *noot*) voegt hierbij dat CUVIER (en ook SCHLEGEL) bewezen heeft dat de Noordkaper een *Vinvisch* is, dan verdient de handelwijze van BLUMENBACH geene navolging meer.

Eindelijk blijft ons nog over, zoo als sommigen meenen best te kunnen geschieden, den latijnschen sijstematischen naam eenvoudig te vertalen. Men zou in dit geval ons dier *Ton-dolfijn* mogen noemen, want *Orca* beteekent immers een wijnvat of ton, en men wil dat de Ouden dat woord wegens de gelijkheid van ronding en dikte voor een Zeedier gebruikten. Maar reeds merkten wij op, dat hunne *Orca* een Cachelot was en dus in zooverre de voorgestelde naam een verkeerd denkbeeld kon geven. Aan den anderen kant echter hebben wij bij de Duitschers eene soortgelijke benaming, daar BRISSON getuigt, dat zij de *Orca Vassz-Wahl*, *Zuber-Wahl*, dat is, Ton- of Kuip-Walvisch noemen. (HOUTTUIJN *t. a. p.*) En daar de gewone Fransche naam *l'epaulard*, afgeleid van de breedte op de schouders, en de Engelsche *Grampus* (5), beteekenende dikke visch, geen ander denkbeeld, dan dat van sterkte en uitgebreidheid met zich voeren, zouden wij, mijns inziens, behoudens beter, de *Delphinus Orca* in de sijstematische dierkunde geschiktelijk *breedschouderige Dolfijn* noemen. Wil men in het dagelijksche leven liever een op min of meer gebruikelijke namen gegronde benaming bezigen, dan zou ik *Zwaard-dolphijn* de voorkeur geven waardoor alle verwarring met Zwaardvisch wegvalt.

Doch het wordt tijd dat ik afbreke. Ik verzoek ten slotte mijne lezers, mij het min volledige en onregelmatige van dit stukje ten goede te willen houden, daar ik hetzelve slechts in tusschenuren konde opstellen. Ik neem deze gelegenheid nog waar, om mijne Friesche landgenooten vriendelijk uit te noodigen, om mij berigten en bijzonderheden van vroeger aan onze kusten gestrande of gevangen Walvischaardige dieren te willen mededeelen, dewijl ik mij deze order des dierenrijks tot een bijzonder onderwerp van studie, waartoe in mijne naturaliën-verzameling reeds eenige zaken voorhanden zijn, heb gekozen. Zoowel de aanwijzing van beschrijvingen of verhalen uit zeldzamere werken en vlugschriften, als deugdelijke aanduiding van voorwerpen hiertoe betrekking hebbende, zullen mij welkom zijn. Laat ons ook in het beoefenen van nuttige kunsten en wetenschappen elkaar bijstaan en zooveel wij kunnen alle krachten inspannen, om ook in dit opzigt onze nationaliteit te bewaren, opdat geen schijn van de noodzakelijkheid van buitenlandsche hulp, die sommigen onontbeerlijk schijnen te achten, blijve bestaan!

Francker, *Mei* 1832.

CLAAS MULDER.

NOG IETS NOPENS EEN TAMMEN OOIJEVAAR.

Het geplaatste in No. 41 van dit *Mengelwerk* over een tammen Ooijevaar van het *Collegium Illustre* te *Tubingen* geeft mij aanleiding tot de volgende mededeeling. Zekere bakker te Makkum bezat voor 13 jaren een' Ooijevaar, die ik meermalen zag. Het dier was zeer mak en vloog vroeg in het voorjaar en in den herfst dikwerf over gemelde plaats en bezocht zelfs de naburige weiden, doch keerde altijd tot het huis van den bakker terug. De zoon van dezen scheen een bijzonder beheer over dien vogel te hebben, zoo dat wanneer hij op een emmer (zoo ik meen; althans op zoo iets) een kletterend geluid maakte het dier van de naburige huizen naar hem toevloog. Zoodra echter in het voorjaar de wilde Ooijevaars terugkeerden en gedurende den ganschen zomer, had de tamme geen rust meer, maar werd, wanneer hij zich van huis verwijderde, weldra door eerstgenoemden vervolgd en teruggedreven. Meermalen zag men deze vervolging tot aan de huisdeur toe voortgezet. Zoo ik mij wel herinner vloog deze tamme Ooijevaar eens naar Harlingen en werd daar een geruimen tijd bewaard, maar kwam weer tot zijnen eersten meester terug. — Het opgegevene zelf hebbende gezien, kwam mij het verhaalde in No. 41 niet onwaar voor, zoo als het menigeen toescheen. Echter is er iets in dat verhaal hetgeen ik niet geloof, namelijk dat het overig gevogelte *ter zijner hulp* aanrukte; zij zijn vast aangerukt uit zucht tot zelfbehoud. Men beschuldige mij niet van vitlust bij deze aanmerking; het is waarlijk zeer moeijelijk over de beweegredenen der bedrijven van dieren te oordeelen en niets is gemeenzamer onder de menschen, dan zich in dit opzigt te bedriegen, daar men zoo genegen is de drijfveren, die wij bij ons zelf waarnemen, zelfs ook bij dieren bestaanbaar en werkzaam te achten. Zonderling voorwaar steekt deze neiging van den mensch af bij zijne zucht om zich zelf te verheffen, zoodanig dat er velen gevonden worden, die het al zeer kwalijk zouden nemen, als men sommige hunner daden met die van dieren vergeleek. Maar waar zou mij die Ooijevaars-geschiedenis niet al heen kunnen leiden? Wilde ik zoo voortgaan ik zou gansche Couranten kunnen vullen en bij slot van rekening voor wijzer lieden nog veel meer te schrijven overgelaten hebben.

(4) TULPIUS, *Obs. medicæ* (*Amst.* 1672), p. 379 maakt gewag van een Zwaardvisch (*Xiphias*) ten zijnen tijde nabij Texel gevangen.

(5) *Cf.* ARTEDI, *Sijnonijmia piscium*, *ed.* SCHNEIDERI, *p.* 155. Vocabulum ipsum corruptum est ex pisce crasso… Hinc factum est *Craspiscis*, *Crasseise*, *Graspecia*, *Crapois*, *Grapois*, *Graspercius*, *Grampois*, *Grampus* q. s.

VERKIEZING.

Wanneer ik in mijn bloemtuin treed
Bij honderden gewassen,
Dan doet het plantje, schaarsch omkleed,
Het eerste mij verassen,
Ja, vrienden! hoort mijn keuze eens aan:
Het is het plantje Tijmiaan.

Wat ook de gansche Botanij
Geleerden ooit kan schenken,
Geen plantje zal, gelooft me vrij,
Mij eerder tot zich wenken;
Geen bloempje trekt mij eerder aan,
Dan 't nedrig plantje Tijmiaan.

Nooit deed een Hortulanus mij
Zijn bloemenschat beschouwen,
Of schielijk trad ik hem op zij,
En vroeg hem in vertrouwen,
Of ik, vóór dat ik heen zou gaan,
Eens ruiken mogt zijn Tijmiaan.

Mijn reuksmaak werd dan meer vergast,
Dan snuivers van karotte;
Het streelt mijn gansche hersenkas;
't Ruikt Eau de Bergamotte:
Want nauwlijks raakt mijn neus het aan,
Of slurpt het edel Tijmiaan.

Zie ik, voor deur of vensterglas,
Een bloemenkorfje prijken —
Ik zie, als of 'k een vreemdling was,'
Maar spoedig ga ik strijken,
Als ik niet in de mand zie staan
Het lieve bloempje Tijmiaan.

Hoe menig vreemde en schoone plant
Moet jaren lang niet groeijen,
('t Is onverschillig in welk land,)
Eer zij begint te bloeijen;
Maar nauwlijks komt de Lente aan,
Of straks dan bloeit mijn Tijmiaan.

De Dichter smukt altijd zijn Lier
Met leliën en rozen; —
Voor mij — ik heb voor mijn pleizier
Eene andre bloem verkozen.
Zoo trekt zich elk een bloempjen aan:
Maar ik — mijn riekend Tijmiaan.

De Bruid — zij siert haar boezem nes
Met de uitgezochtste bloemen,
Dat Flora zelve op die bouquet
Met troschheid zoude roemen;
Doch zeker zou die fraaijer staan,
Was zij voorzien van Tijmiaan.

Maar wat en borst en lier en tuin
Versier' naar welgevallen, —
Het plantje met zijn kroeze kruin
Verkies *ik* boven allen:
Want ook mijn bloempje Tijmiaan
Lacht, als het bloeit, zijn Maker aan.

Ns. N.

Nederlandsche Handel-Maatschappij.

De Directie verwittigt de stemgeregtigde Deelhebbers, dat, ingevolge het 91ste der Artikelen van overeenkomst, de in de Vergadering van Commissarissen goedgekeurde Balans over het Zevende Boekjaar, geeindigd zijnde met ultimo December 1831, van den 6 tot en met den 20 Junij aanstaande voor hen ter visie zal liggen, ter Secretarie van de Directie te *Amsterdam*; bij de Agenten der Maatschappij te *Rotterdam*, *Dordrecht* en *Middelburg*; aan het Lokaal der Kamer van Koophandel en Fabrijken te *Leijden* en op het Raadhuis der stad *'s Gravenhage*.

Amsterdam, den 4 Junij 1832. G. SCHIMMELPENNINCK, *Staatsraad*, *President*.
DE CLERCQ, *Directeur*, *fungerend Secretaris*.

*** Getrouwd:
SCHETTENS, den 2 Junij 1832.
A. WEZEL, *Prov. Onderwijzer*, en J. SLEEFSTRA.
Familie, Vrienden en Bekenden, gelieven deze voor eene algemeene bekendmaking aan te nemen.

*** Getrouwd:
BOLSWARD, den 3 Junij 1832.
J. BOUMA, en G. HOEKSMA.
Vrienden en bekenden gelieven deze algemeene voor bijzondere kennisgeving aan te nemen.

*** Heden zijn getrouwd te MENALDUM:
BERLIKUM, den 6 Junij 1832.
H. KIESTRA, *van Wier*, en M. R. KOOPMANS, *van Berlikum*.

*** Heden verloste van eenen ZOON, J. S. PIETERSMA, Echtgenoot van
BALK, den 1 Junij 1832. S. ARENDS.
P. S. *Deze dient tot kennisgeving aan Vrienden en Bekenden.*

*** Mijne teedergeliefde Echtgenoot, ADRIANA JACOBA VAN MARKEN, beviel heden ochtend, door Gods goedheid zeer voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER. R. ADRIANI.
ROTTERDAM, den 7 Junij 1832.

*** Heden beviel mijne geliefde Echtgenoot, HILTJE VAN DER MEER, onverwacht doch zeer voorspoedig, van een dood MEISJE.
LEEUWARDEN, den 7 Junij 1832. C. HOMMES.
Strekkende deze algemeene, tevens voor bijzondere kennisgeving.

FRANEKER, den 8 Junij 1832. Heden beviel zeer voorspoedig van eenen welgeschapen ZOON, Vrouwe ULRICA HERMANA NOODT, Geb. HUBER.

MAKKUM, den 9 Junij 1832. Heden verloste door Gods goedheid van eenen ZOON, M. S. EERINGA, geliefde Echtgenoot van W. G. DE BOER.
Deze is dienende tot bekendmaking aan Vrienden en Bekenden.

*** Heden morgen beviel mijne geliefde Echtgenoot D. J. BORN, van eene DOCHTER. H. BOLMAN.
LEEUWARDEN, den 11 Junij 1832.

*** Nauwelijks eene maand geleden overleed mijne eenige geliefde Zuster, en gisteren in den nacht omstreeks twee uren stierf aan een langzaam verval van krachten (na alvorens door eene slijmberoerte te zijn aangetast) mijn waarde Echtgenoot, JACOBUS GIJSBERTUS NASSETTE, in den ouderdom van ruim 57 jaren, en na eene echtvereeniging van 15 jaren. M. C. FALGER,
LEEUWARDEN, den 30 Mei 1832. Wed. J. G. NASSETTE.
PS. *De affaires in Wijn en Sterke dranken enz. zal door de Weduwe gecontinueerd worden waartoe zij zich bij voortduring blijft aanbevelen.*

*** Heden overleed alhier, Vrouwe WOBBINA CATHARINA VAN TROJEN, Weduwe DE BLECOURT, in den ouderdom van 72 jaren.
AUGUSTINUSGA, den 2 Junij 1832.
Volgens uitdrukkelijke begeerte van de overledene mogen er geene uiterlijke tekens van rouw worden gedragen.
Deze algemeene kennisgeving gelieve men voor eene bijzondere aan de familie en kennissen te beschouwen.

*** Mijne waarde Behuwdmoeder, WABKE DOUWES KAAPSTRA, Wed. TAEKE SIPKES HOEKSTRA, overleed heden in den hoogen ouderdom van 81 jaren en bijna 4 maanden. SIJTZE J. KATSTRA.
KIMSWERD, den 7 Junij 1832.

*** Mogt ik mij den 24 Mei ll. verheugen, toen mijne beminde Echtgenoot, JACOBA VAN IJSSEL, mij eene Dochter schonk, thans is mijne vreugde in de diepste droefheid veranderd, daar zij mij gisteren avond omstreeks 9 uur, in den jeugdigen ouderdom van nog geen volle 24 jaren, na eene gelukkige echtvereeniging van ruim één jaar, aan de gevolgen van eene sterk toenemende verzwakking, door den dood ontrukt werd. A. P. SPANMAT.
LEEUWARDEN, den 8 Junij 1832.

, Heden avond heeft het den Heere behaagd, om tot zich te nemen ons jongste Zoontje JOHANNES, in den ouderdom van 1 jaar en ruim 5 weken.

SNEEK, den 8 Junij 1832.

L. J. BAKKER.
A. J. OUENDAG.

SNEEK, den 8 Junij 1832. Heden overleed ons jongste kind SIBRICHIE, in den ouderdom van ruim acht maanden.

W. J. BURGHGRAEF.
R. J. BURGHGRAEF,
Geb. TICHELAAR.

, Ons jongste Kind, ELIZABETH ANNA, zijnde het eenigste Dochtertje, oud vier maanden, is heden na eene korte ongesteldheid tot onze bittere droefheid overleden.

G. BROUWER.
KAMPEN, den 8 Junij 1832. E. M. BROUWER, Geb BAVINK.

, Na een langdurig, met Christelijke gelatenheid doorgeworsteld lijden, ontsliep heden in de hope des beteren levens, mijne geliefde jongste DOCHTER, IDA ANNA VAN ASSEN, diep betreurd door mij en hare overige betrekkingen.

HARLINGEN, den 9 Junij 1832. A. C. JONGSMA, Wed. J. VAN ASSEN.

Prijzen der Granen te Leeuwarden, Vrijdag den 8 Junij 1832:
De In- en Uitlandsche Rogge en Tarwe: Rogge *f* 205 : 50 het Last. — Tarwe 10 : 66 de Mudde.
De Boter *f* 23 à *f* 24. — Nieuwe Grove Kaas *f* 13¼ à *f* 16½.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, DEN 9 JUNIJ 1832.

NEDERLANDEN.				Gebl.
Werkel. Schuld...	2½ pct.	42½	43	42⅞
Uitgestelde dito.........		15/16	1	
Kansbiljetten...........*f*		16¼	16¾	16½
Amort. Sijndicaat	4½ pct.	71¾	72¼	72⅛
————	3½ „	56¾	57¼	57
Domein Losrenten.	2½ „			
Handel-Maatsch...	4½ „	85	85¼	
Schatkistbiljetten..	6 „	99	99½	99¼
————	100..	99	99½	99¼
————	50..			
Oorlogs-Lasten...	5 pct.	90¾	91½	91¼
Leening 1831.....	6 „	96½	97¼	96⅞
Idem 1832.......	5 „	80¾	81¼	81⅛
Renversalen............				
FRANKRIJK.				
Inschr. op 't Grootb.	3 pct.	69¼	70	69 15/16
Certificaten van dito	3 „			
RUSLAND.				
Bij *Hope & Comp.*	5 „	93½	94	93¾
Negotiatie 1828...	5 „	94¾	95	94⅞
Inschr. op 't Grootb.	6 „	57½	57¾	57⅝
Certificaten van dito	6 „			
Cert. dito Hamb. Ad.	5 „			
Dito te Londen gen.	5 „			
Leening 1831.....	5 „			
PRUISSEN.				
In Londen genegot.	5 „			

SPANJE.				Gebl.
Amsterd. Perpetuel	5 pct.	49¾	50¼	50⅛
Id. te Par. en Lond.	5 „			
Uitgestelde.......	5 „			
Renten Perpetuel.	3 „	29¾	30¼	30
POLEN.				
Loten...............*f*				
OOSTENRIJK.				
Weener-Bank.....	5 pct.			
Dito............	4 „			
Certificaten.......	2½ „			
Metalliek........	5 „	84¾	85¼	
Dito te Lond. gen.	5 „			
Dito............	2½ „			
Bank-Actien......	3 „			
Aand. *f* 100 bij *Roth.*				
Dito -250 dito....	4 „			
NAPELS.				
Certific. bij *L. & B.*	5 pct.			
Idem Administratie	5 „	74¼	74¾	74½
Dito te Lond. gen.	5 „			
DENEMARKEN.				
Negot. in Londen	5 pct.	67½	68	
ENGELAND.				
Geconsolideerde ..	5 pct.	85	85½	
GRIEKENLAND.				
Te Londen.......	5 pct.			

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN WONSERADEEL, noodigen mits deze uit alle Onderwijzers, die verlangen te dingen naar de vacerende Scholen van *Schettens* en *Schraard*, om hunne Acten van rang, hunne Getuigschriften van zedelijk gedrag en van praktikaal Onderwijs, voor of op den 20 Junij e. k., vrachtvrij in te zenden ter Secretarie der Grietenij te Bolsward, zullende aan de sollicitanten de dag van het vergelijkend examen nader worden bekend gemaakt, terwijl tot derzelver narigt dient: 1°. Dat de School te Schettens, vroeger met die van Longerhouw vereenigd, thans van dezelve is gescheiden, zijnde aan die school verknocht eene jaarwedde van *f* 200 uit de Kerkebeurs, de Schoolgelden van ongeveer 20 Leerlingen, tegen 30 Cents van ieder in het ¼ jaar, benevens het genot van eene goede Woning en School, wordende de Onderwijzer voor verpligt gehouden tot de waarneming van de Kerkedienst en van den post van Koster bij de Hervormde Gemeente. — Deze school is van de derde klasse, en kunnen alzoo Onderwijzers van den vierden of hoogere rangen naar dezelve dingen. 2°. Dat aan de School te Schraard verbonden is eene jaarwedde van *f* 100 uit de Kerkebeurs, van *f* 50 uit de Grietenijkas, de Schoolgelden van 50 Leerlingen, welke ieder 30 Centen in het ¼ jaar betalen, benevens het genot van vrije Woning en School. De posten van Koster en Voorzanger bij de Hervormde Gemeente zijn met dien van Onderwijzer verbonden. De school is van de tweede klasse, Onderwijzers van den derden en hoogere rangen kunnen alzoo naar dezelve dingen.

Bolsward, den 9 Junij 1832.

Grietman en Assessoren,
Ter ordonnantie van dezelven,
C. BINKES.

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN BAARDERADEEL, maken bij deze bekend, dat *Paardenmarkt* te *Oosterwierum*, staat gehouden te worden, *uit hoofde van het Pinksteren*, op *Dingsdag* en *Woensdag* den 12 en 13 Junij 1832, zullende alle Rijfelaars, spelen om grof gewin en dergelijke, ten strengsten aldaar worden geweerd.

Grietman en Assessoren voornoemd,
BERNH. BUMA, *Vt.*
J. H. J. VAN WAGENINGEN, *Secretaris.*

MR. J. HANEKUIJK, Notaris te Harlingen, zal, op Woensdagen den 13 en 20 Junij 1832, bij de beschrijving en finalen palmslag, telkens des namiddags ten 3 ure precies, ten huize van den Kastelein *H. T. de Boer*, in het logement het Haagsche Wapen, ten overstaan van het Vredegeregt, publiek verkoopen:

1. 1 Bunder 65 v. roede 34 v. el 63 v. el 73 v. palm best GREIDLAND, genaamd *de Oude Bleek*, gelegen onder de jurisdictie van Harlingen.
2. 73 v. Roede 48 v. el 73 v. palm dito GREIDLAND, gelegen even buiten en onder gemelde Stad; beide stukken gelegen buiten de Franekerpoort, en terstond te aanvaarden.

BELANGRIJKE VERKOOPING.

De Notaris A. W. NAUTA, residerende te IJlst, gedenkt publiek, bij verhooggeld, aan den meestbiedende te verkoopen:

Een hechten, bij uitstek wel onderhouden en van ouds beklanten HOUTZAAGMOLEN, zeer geschikt staande aan het vaarwater de Geeuw, onder het behoor der stad IJlst, gekwoteerd met wijk C, nummer 258, *de Nieuwe Molen* genaamd, hebbende eene vlugt van ruim 21 Ned. el; met de daarbij behoorende KNECHTSWONINGEN, STEDE en GROND, ZAGEN, KOEVOETEN, DOMMEKRACHTEN, SLEDEN, SCHOUWEN, en verdere annexen; acht dagen na den finalen palmslag vrij te aanvaarden; waarop slechts geboden is de som van *f* 5201 : 25.

Wie gading maakt, kome op Woensdag den 13 Junij 1832, des namiddags ten drie ure, bij de finale toewijzing, ten huize van den Logementhouder *Anne Meiners*, te IJlst, en koope op alsdan voor te lezene Conditien, die inmiddels bij bovengenoemden Notaris te vernemen zijn.

De Griffier J. J. HEEP, te Ternaard, zal publiek, aan de meestbiedenden presenteren te verkoopen:

Een POTSCHIP, lang 5 el, wijd 2 el en hol 1 el, met Zeil en Treil, invoegen bij wijlen *Tjeerd Jans van der Zee* eene reeks van jaren tot ruil- en winkelhandel met goed succes is bevaren, alsmede ¼ GEDEELTE in eene ZEEVISCH AAK, met Zeil en Treil en verdere aanhoorigheden; en voorts bij boelgoed, eene aanzienlijke partij WINKELGOEDEREN, bestaande in Linnen, Wollen, Katoenen, Garens en Linten, Dweilgoed, Koper, Tin en Blikgoed, Porselein, Glas en Aardewerk, Boenders, Vegers, Luiwagens, Bed en Bedskleederen, 1 Klok, mitsgaders verdere Meubelen en hetgeen meer te voorschijn zal worden gebragt.

Wie gading maken, komen op Donderdag den 14 Junij 1832, des voormiddags ten 9 ure, aan het voorschreven Potschip bij den Opslag te Wierum.

De Notaris J. G. VAN BLOM, te Dragten, zal de gewone JAARLIJKSCHE MAADVERHURINGEN houden:

Te *Oudega*, op Zaturdag den 16 Junij 1832, des namiddags ten 2 ure, in de Herberg aldaar.
En te *Dragten*, op Donderdag den 21 dito, des namiddags ten 4 ure, in de Herberg de *Drie Pijlaars*, bij *T. ten Brinke*.

Uit de hand TE KOOP: Een hecht HEK-TJALKSCHIP, met Zeil en Treil, Ankers en Touwen, (het Zeil nieuw.) groot volgens meting 47 Ton. Te bevragen bij den Beurtschipper R. C. DE VRIES, te Akkrum, en des Maandags te Amsterdam, liggende alsdan met zijn Schip op het Water, bij de Nieuwe Brug. *Brieven franco.*

Met permissie van het Bestuur der stad Bolsward, gedenken de Trekschippers van Bolsward op Leeuwarden, Dingsdags morgens ten 9 ure te varen, in plaats van ten 4 ure.

OP HEDEN wordt bekend gemaakt dat de finale palmslag van het geveilde TJALKSCHIPSHOL is bepaald op Vrijdag den 15 dezer, ten elf ure, in de Herberg van *IJnze Douwes Koopmans*, bij den Vijver alhier, en dat op hetzelve...... *f* 125,
en op de Mast en Wigt geboden is .... „ 45.

Zamen *f* 170.

De Deurwaarder J. A. NIJSLOOT, te Leeuwarden, zal, op Zaturdag den 16 Junij 1832, ten 3 ure na den middag, ten huize van den Kastelein *Biesma*, op Snakkerburen onder Lekkum, bij boelgoed verkoopen: Den TOP GRAS van 1 bunder ruim 82 v. roede Greidland, gelegen onder Jelsum, nabij de Dockumer Ee over den dorpe Lekkum.

Uit de hand TE KOOP: OUDE GREENEN DIJKPALEN, in onderscheidene lengten; te bevragen tot den 15 Augustus 1832 bij den Strandmeester van Wonseradeels Zuider Zeedijken, te Gaast.

PUBLIEKE BESTEDING.

Door het Ministerie van den Notaris KEUCHENIUS, en in tegenwoordigheid van een Lid uit het Grietenijbestuur, zullen de Kerkvoogden van de Hervormde Gemeente van Molkwerum, op Zaturdag den 23 Junij 1832, des voormiddags ten tien ure, in de Herberg aldaar, in het openbaar aanbesteden: Eenige belangrijke REPARATIEN en VERNIEUWINGEN aan de Pastorie en het Kerkgebouw hunnes Genootschaps; waarvan de Bestekken drie dagen te voren ter lezing zullen liggen, zoo ten Kantore van den Notaris te Koudum, als aan de Pastorie zelve.

De VOOGDEN der *Stads Armenkamer* te Leeuwarden, gedenken, bij beslotene briefjes, aan de minstschrijvenden, aan te besteden: Het leveren van het bij hunne Administratie benoodigde ROGGENBROOD over de laatste zes maanden van 1832. De gegadigden worden verzocht hunne briefjes, behoorlijk gesloten en verzegeld, vóór of op den 15 Junij e. k. te bezorgen bij den Bode *B. D. Camstra*, op de Keizersgracht, bij wien ook de Voorwaarden ter lezing liggen.

Leeuwarden, den 7 Junij 1832.

De Voogden voornoemd,
IJ. DE HAAN, *President.*
J. SCHIK, *Secretaris Boekhouder.*

Al diegenen welke iets te vorderen hebben van, of schuldig zijn aan den Boedel en Nalatenschap van wijlen den Heer *PETRUS DE FABER, Wz.*, in leven Koopman en Verwer en Glazenmaker te Sneek, of wel door contra rekeningen met denzelven illiquide zijn, worden door deze ten ernstigsten verzocht en aangemaand daarvan vóór den 15 Junij 1832 vrachtvrije op- en aangave te doen ten Kantore van Mr. J. J. WIERSMA, Notaris te Sneek, vermits na dien tijd geene pretentien op den Inventaris geplaatst kunnende worden, een iegelijk zich bij nalatigheid zelve de schade die hieruit zou kunnen voortvloeijen, te wijten zal hebben.

Een ieder welke iets te vorderen heeft, of Goederen of Schriftuuren onder zich mogt hebben van, of verschuldigd is aan wijlen *AGE PIETERS VISSER*, in leven Koopman, en wijlen *BAUKJE SIJBES BAKKER*, in tijden Echtelieden te Wierum, wordt verzocht daarvan vrachtvrije specifike opgaaf of betaling te doen vóór den 19 Junij 1832, aan den Griffier HEEP, te Ternaard; zullende elk belanghebbende bij verzuim van dien, de gevolgen der alsdan te nemene maatregelen zich zelf te wijten hebben.

Diegenen welke iets te vorderen hebben van of verschuldigd zijn aan den Boedel van wijlen *KORNELIS GERRITS BRUNIA* en *IJNSKE WILLEMS VAN DER LINDE*, in tijden Echtelieden te Metslawier, worden verzocht daarvan vóór den 26 Junij 1832 aangaaf te doen ten Kantore van den Notaris WITTEVEEN, te Metslawier.

J. VINCENT, Hoedenmaker, berigt het geëerde Publiek, dat hij is uitgepakt in de Kleine Kerkstraat, no. 85, met een fraai assortiment zoo Waterproef als andere Zijden HOEDEN, voor Heeren en jonge Heeren, zwarte en grijze Zijden Kastoors, nationaal model en andere fatsoenen, alle naar den laatsten smaak. Ook recommandeert hij zich in het wasschen van witte Kastoren Hoeden, zonder dat zij kaal worden, als ook bijzonder de witte en zwarte Vederen voor Dames Hoeden, zonder dat zij verkleuren. Hopende zich met het gunstig aandenken te zien vereeren.

HARDDRAVERIJ.

Met consent van den Heer Grietman van Wonseradeel, gedenken de drie Kasteleins GERRIT J. WESTENDORP, GATSE P. DE BOER en JAN P. DE BOER, te Makkum, (voor dit jaar ten huize van *Jan P. de Boer*, in het Schippershuis,) op Donderdag den 21 Junij 1832, te laten Verharddraven: *Een extra fraaije ZILVEREN TABAKSPOT* tot prijs, en *een paar ZILVEREN SPOREN* tot premie; waarop alle Paarden worden toegelaten, mits hier geen prijs, noch stadsprijs of premie gewonnen hebbende, en tot genoegen der Keurmeesters zijnde.

)o( )o( )o(Twee SMIDSKNECHTEN, één die zijn werk verstaat, en één die ongeveer vier jaren bij het Smeden is geweest, kunnen van stonden aan werk bekomen bij *S. B. VAN SMEDEN*, Mr. Smid te Franeker.

)o( )o( )o(Een WOLKAMMERSKNECHT, ongehuwd, zijn werk geheel verstaande en goede getuigschriften kunnende bijbrengen, verlangt tegen een billijk loon, hoe eerder hoe liever een dienst. Adres bij *B. SCHAAFSMA*, te Dokkum.

)o( )o( )o(Een SCHOENMAKERSKNECHT, van goed gedrag, kan direkt werk bekomen bij *D. D. VOETS*, Mr. Schoen en Laarzenmaker in de Kleine Kerkstraat, te Leeuwarden. *Brieven franco.*

)o( )o( )o(Een ongehuwde SCHOENMAKERSKNECHT, zijn werk wel verstaande, werk begeerende, vervoege zich hoe eerder hoe liever bij *H. J. VAN DER MEULEN*, Mr. Schoenmaker te Dragten.

)o( )o( )o(Een BAKKERSKNECHT, zijn werk geheel of ten deele verstaande, kan van stonden aan werk bekomen bij *JOHANNES DE VRIES*, Mr. Brood-, Klein-, Koek- en Banketbakker te *Workum*. *Brieven franco.*

LETTERRUNDIG BERIGT.

De ondergeteekende meermalen aangezocht zijnde om de Werken van Mr. W. BILDERDIJK, DE VOET IN 'T GRAF, VERMAKING, NIEUWE VERMAKING, SPREUKEN EN VOORBEELDEN uit het Persisch; en de GEDICHTEN VAN Vrouwe BILDERDIJK in klein octavo uit te geven, kon aan dat verlangen niet beantwoorden, uit aanmerking van de groote hoeveelheid exemplaren in groot octavo nog bij hem voorhanden. Evenwel wil hij het letterlievend publiek langs eenen anderen weg in de gelegenheid stellen bovengemelde Werken van den onsterfelijken Zanger en deszelfs even voortreffelijke Gade, tot een verminderden prijs te kunnen bekomen, als:

W. Bilderdijk. De Voet in 't Graf, à *f* 1 : 50.
———— Vermaking, ... à „ 1 : 50.
———— Nieuwe Vermaking,.. à „ 1 : 50.
———— Spreuken, ... à „ 1 : 00.
Vrouwe *Bilderdijk.* Gedichten, ... à „ 1 : 50.

Welke Werken bij de uitgave hebben gekost *f* 17 : 80. — Men kan op elk dezer Bundels afzonderlijk inteekenen bij al de Boekhandelaren in Oud Nederland, tot ultimo Junij, na welken tijd de prijs wederom op den ouden voet zal worden gesteld.

Rotterdam, den 4 Junij 1832. A. F. H. SMIT.

, HILLEGONDA VAN TEIJLINGEN,

Een *oorspronkelijk Nederlandsch familie-tafereel uit het midden der zestiende eeuw, onder de grafelijke regering van Karel den vijfden*, door Mejufvrouw FR. IJERBIG, komt heden van de Pers bij den Boekhandelaar G. T. N. SURINGAR, *op de Kelders* te Leeuwarden, en is voorts bij meest alle Boekhandelaren verkrijgbaar. De prijs van dit *eerste* deel is *f* 2 : 40.

Met nog één deel, hetwelk reeds op de Pers is, zal dit werk kompleet zijn.

***** Te Utrecht bij J. G. VAN TERVEEN EN ZOON, is van de Pers gekomen en alom verzonden:

I. VERHANDELINGEN en LEERREDENEN, over de Openbaring van den Apostel Joannes, door *P. J. Laan*, rustend Predikant bij de Hervormde Gemeente te Amersfoort, eerste deel, in groot 8vo., de prijs is *f* 3 : 90.
II. GESCHIED- EN LETTERKUNDIG MENGELWERK van Mr. *Jacobus Scheltema*, 4de deel 3de stuk, in groot 8vo. *f* 2 : 40.
Die geenen welke geene bezitters van dit Werk zijn, kunnen dit stuk bekomen onder den titel van:
III. VOLKSGEBRUIKEN DER NEDERLANDERS, bij het Vrijen en Trouwen.

, DE HUISVRIEND,

OF VERZAMELING VAN GEBEDEN EN OVERDENKINGEN *voor Huisselijke Godsvereering, door* H. SCHUTTE, *Theol. Cand.*, is uitgegeven en wordt met veel succes gedebiteerd bij den Boekhandelaar JOHs. GUIJKENS, te Amsterdam. — Het doel van dit stichtelijk boekje (zegt onder anderen de beoordeelaar van dit werkje in de Godgeleerde Bijdragen) is, om hun, die in de huisselijke godsdienstoefening wenschen voort te gaan, eene handleiding daartoe te geven. Het bevat Morgen-Overdenkingen naar aanleiding van de een of andere Bijbelplaats, en Gebed voor den morgen en avond van elken dag der week. Het is bijzonder geschikt ter uitdeeling vooral in Landgemeenten en onder mingegoeden, ten einde zoogenoemde *Geestelijke Bloemhofjes* enz. te vervangen, en in het geheel alle aanbeveling waardig.

Te LEEUWARDEN, bij P. KOUMANS SMEDING, bij de Hoeksterpoort, Letter K, no. 176.